

Paritair Comité voor de binnenscheepvaart

Collectieve arbeidsovereenkomst van 27 mei 2024 tot harmonisatie van de diverse bepalingen van nachtarbeid in de binnenscheepvaart

Artikel 1 - Toepassingsgebied

Deze collectieve arbeidsovereenkomst is van toepassing op de werkgevers en werknemers die onder het Paritair Comité nr.139 voor de binnenscheepvaart ressorteren met uitzondering van de ondernemingen voor wat betreft de sleepdiensten.

Deze collectieve arbeidsovereenkomst is ook van toepassing op de werkgevers en op de werknemers die in de systeemvaart werken, inzonderheid voor wat betreft het artikel 4.

Onder "werknemers" wordt verstaan: de mannelijke en vrouwelijke werknemers (arbeiders en bedienden).

TOELICHTING: *in principe is er een algemeen verbod op nachtarbeid. Een werkgever mag geen werknemers tewerkstellen tussen 20 uur 's avonds en 6 uur 's morgens. Dit verbod geldt zowel voor mannelijke als vrouwelijke werknemers. Op dit principe zijn er een aantal afwijkingen. Het afsluiten van deze cao heeft onder meer tot doel:*

- *een coördinatie van alle bestaande cao's op het vlak van nachtarbeid zodat het een geheel vormt*
- *aanpassing van de cao systeemvaart met uitdrukkelijke opname van de nachtarbeid in het kader van artikel 275 van het WIB . Sinds 1 april 2022 moeten nacht-/ploegenpremies immers een minimumbedrag bereiken om voor de vrijstelling van doorstorting van bedrijfsvoorheffing in aanmerking te komen. De werkgevers moeten vanaf dan bovenop het contractuele bruto uurloon een minimumpremie van 2% voor ploegenarbeid en van 12% voor nachtarbeid betalen. Alle werknemers die nacht-/ploegenarbeid verrichten (waaronder ook volcontinuarbeid valt) moeten dus deze minimale nacht-/ploegenpremie ontvangen. Voor werknemers die 's nachts ploegenarbeid verrichten, aanvaard de fiscus echter een minimumpremie van 2% per uur. Ploegenarbeid 's nachts wordt immers als ploegenarbeid beschouwd. Vanaf 1 april 2024 zal de toekenning van de nacht-/ploegenpremie afhangen van een bijkomende voorwaarde: ze moet opgenomen zijn in een collectieve arbeidsovereenkomst, in het arbeidsreglement of in de arbeidsovereenkomst. Zo niet, wordt deze premie niet in aanmerking genomen en kan je niet rekenen op de vrijstelling .Een premie die vanaf 1 april 2024 wordt betaald of toegekend, kan voor de toepassing van de belastingvrijstelling alleen worden beschouwd als een nacht- of ploegenpremie als ze is vastgelegd in een cao, in het arbeidsreglement of door een arbeidsovereenkomst tussen de werkgever en de werknemer.*
- *in het kader van artikel 275 van het WIB uitdrukkelijk bepalen waar voor nachtarbeid, los van opeenvolgende ploegen, de premie van 12 % aangewezen is.*
- *de mogelijkheden van nachtarbeid regelen binnen de sector waarbij er rekening*

werd gehouden te worden met niet alleen de arbeidsrechtelijke, maar ook de fiscale gevolgen (artikel 275 van het WIB).

Artikel 2 – Preambule

Onder nachtarbeid wordt verstaan de periode tussen 20 uur en 6 uur 's ochtends (artikel 35 §2 - Arbeidswet 16 maart 1971).

- Op basis van artikel 36 van de Arbeidswet 16 maart 1971 is nachtarbeid mogelijk in de binnenscheepvaart ingevolge :
  - het uitvoeren van werkzaamheden van vervoer, laden en lossen
  - arbeid om het hoofd te bieden aan een voorgekomen of dreigend ongeval;
  - dringende arbeid aan machines of materieel voor zover de uitvoering ervan buiten de arbeidsuren onontbeerlijk is om een ernstige belemmering van de normale werking van het bedrijf te voorkomen;
  - arbeid die door een onvoorziene noodzakelijkheid wordt vereist mits het voorafgaande akkoord van de vakbondsafvaardiging van de onderneming of indien men in de onmogelijkheid is om het akkoord te vragen, mits mededeling achteraf; de door de Koning aangewezen ambtenaar wordt in beide gevallen op de hoogte gebracht.

- Op basis van artikel 37 van de Arbeidswet 16 maart 1971 is nachtarbeid mogelijk in de binnenscheepvaart ingevolge:
  - het uitvoeren van arbeid in opeenvolgende ploegen;
  - het uitvoeren van werken waarvoor een permanentie noodzakelijk wordt geacht;
  - bedrijven waar de verwerkte stoffen zeer snel kunnen ontaarden.

TOELICHTING: *artikel 2 bepaalt de gevallen waarbij nachtarbeid wel mogelijk is*

Artikel 3 – Bepalingen in de Collectieve arbeidsovereenkomst van 28 juni 2022 tot vaststelling van de lonen, vergoedingen en arbeidsvoorwaarden en koppeling van de lonen aan het indexcijfer van de consumptieprijzen in de binnenvaart die van kracht blijven

- Artikel 6: nachtrust jeugdige werknemers: onverminderd de bepalingen van de Arbeidswet en de krachtens of in uitvoering van deze wet genomen koninklijke besluiten in verband met de jeugdige werknemers, heeft de bemanning tijdens de vaart recht op een nachtrust welke niet korter mag zijn dan:

- a) 12 uren gedurende de maanden november, december, januari en februari;
- b) 10 uren gedurende de maanden maart, april, mei, juni, juli, augustus, september en oktober. De nachtrust moet gelegen zijn tussen 18 en 8 uur.

Bovenvermelde artikel vervangt artikel 6 van de CAO van 28 juni 2022 tot vaststelling van de lonen, vergoedingen en arbeidsvoorwaarden en koppeling van de lonen aan het indexcijfer van de consumptieprijzen in de binnenvaart (175241/CO/139).

Ter verduidelijking :t de jeugdige werknemers hebben tijdens de maanden maart, april, mei, juni, juli, augustus, september en oktober steeds recht op 12 opeenvolgende uren rust

(ingevolge artikel 34ter van de Arbeidswet), waarvan 10 uren dus nachtrust moeten zijn (ingevolge artikel 6 van de CAO van 28 juni 2022).

- Artikel 7. Bij afwijking van artikel 6 kan de nachtrust worden verkort :

- a) met ten hoogste 2 uren, wanneer aan bederf onderhevige goederen worden vervoerd;
- b) ter voorkoming van bederf van goederen, doch slechts wanneer deze goederen worden vervoerd aan boord van schepen die afzonderlijk worden gesleept of aan boord van motorschepen;
- c) in geval van ongeval of hulpverlening, overstroming, storm of plotseling ijsgevaar;
- d) op de dag van aankomst in de haven van eindbestemming, op voorwaarde dat de arbeidsduur van de bemanning aan boord op die dag niet wordt verlengd, tot na 22 uur;
- e) in geval tijdens de reis blijkt dat de aansluiting met een zeeschip zou kunnen worden gemist.

In de Rijn- en tankvaart kan de nachtrust bovendien nog worden verkort:

- a) met de tijd voor het schutten, of met ten hoogste 2 uren voor het binnenvaren of aankomen in Belgische of Zeeuwse tijhavens alsmede in de haven van Dordrecht, komende van België of Zeeland;
- b) tijdens de reis boven Koblenz, in geval van onvoorziene en snelle val van het water en voor ten hoogste één nacht ten einde het lichten te vermijden

Bovenvermelde artikel vervangt artikel 7 van de CAO van 28 juni 2022 tot vaststelling van de lonen, vergoedingen en arbeidsvoorwaarden en koppeling van de lonen aan het indexcijfer van de consumptieprijzen in de binnenvaart (175241/CO/139).

- Artikel 8: nachtrustverkorting : wanneer de nachtrust wordt verkort, wordt elk uur arbeidsprestatie minstens vergoed met 1/164,67 van het maandloon vermeerderd met 50 pct. en dit onafhankelijk van het feit of de nachtarbeid al dan niet wordt gecompenseerd -Artikel 22 b) Indien 's nachts per trein moet worden gereisd, wordt voor deze verplaatsing een vergoeding van 31,52 EUR (index geldig vanaf 1 april 2022 - indexsede 114,82 - 117,11) betaald.

Bovenvermelde artikel vervangt artikel 8 van de CAO van 28 juni 2022 tot vaststelling van de lonen, vergoedingen en arbeidsvoorwaarden en koppeling van de lonen aan het indexcijfer van de consumptieprijzen in de binnenvaart (175241/CO/139).

TOELICHTING: artikel 3 herhaalt de reeds taande bepalingen in de diverse cao's in de binnenscheepvaart waarbij nachtarbeid en nachtrust zijn in opgenomen is.

Artikel 4.- Bepalingen in de Collectieve arbeidsovereenkomst van 28 juni 2022 inzake invoeringsmogelijkheid van een regime van systeemvaart die van kracht blijven

De afwijking op het principiële verbod van nachtarbeid werd binnen de systeemvaart geregeld door de CAO nr. .42 en de Wet van 18 maart 1987.

Artikel 5: Verloning systeemvaart : de verloning voor systeemvaart wordt bepaald volgens de loonschaal systeemvaart opgenomen als bijlage 2 bij de collectieve arbeidsovereenkomst van 28 juni 2022.

Dit loon incorporeert de volgende elementen:

- a) het basisloon;
- b) een premie die een vergoeding is voor de gepresteerde overuren, prestaties op feestdagen en nachtarbeid in de systeemvaart

In dit artikel 5 wordt toegevoegd: de in de collectieve arbeidsovereenkomst van 28 juni 2022 vermelde toeslag van 18,5% voor systeemvaart omvat onder meer een toeslag van 2% voor nachtarbeid.

In de collectieve arbeidsovereenkomst van 11 oktober 2022 betreffende de loon en de arbeidsvoorwaarden in de duw- en/of continuvaart wordt in artikel 3 - punt 2- Premie voor ploegwerk : toegevoegd: de in artikel 3, 2 vermelde ploegenpremie omvat onder meer een toeslag van 2% op het bruto-loon voor nachtarbeid.

TOELICHTING: artikel 4 verduidelijkt de cao systeemvaart met uitdrukkelijke opname van de nachtarbeid in het kader van artikel 275 van het WIB. Dit geldt eveneens voor voor de cao duw- en/of continuvaart cao waarbij artikel 3 - punt 2- premie voor ploegwerk : toegevoegd wordt aan de bestaande cao door te bepalen dat de in artikel 3, 2 vermelde ploegenpremie omvat onder meer een toeslag van 2% op het brutoloon voor nachtarbeid.

Artikel 5 – Vergoeding voor nachtarbeid

Werknemers niet tewerkgesteld in opeenvolgende ploegen of de systeemvaart en die tewerkgesteld worden in een arbeidsstelsel dat normaal tussen 24 uur en 5 uur 's ochtends plaatsvindt, krijgen een bijzondere vergoeding overeenkomstig de CAO nr.49. In dit geval bedraagt de vergoeding 12 % op het brutoloon.

TOELICHTING: artikel 5 voorziet eveneens in het kader van artikel 275 van het WIB uitdrukkelijk dat in geval van nachtarbeid, los van opeenvolgende ploegenarbeid in een premie van 12 %.

Artikel 6 – Slapende wacht

De wachttijd met fysieke aanwezigheid op de arbeidsplaats moet volledig worden beschouwd als arbeidstijd.

TOELICHTING: artikel 6 bepaalt dat conform de Rechtspraak op nationaal en Europees vlak slapende wacht met fysieke aanwezigheid op de arbeidsplaats volledig moet worden beschouwd als arbeidstijd

Artikel 7 – Verplichtingen bij de invoering van een arbeidsregeling met nachtarbeid (artikel 38 §1 en §2 van de Arbeidswet 16 maart 1971)

Een arbeidsregeling met nachtarbeid is een arbeidsregeling waarin de werknemers gewoonlijk (repetitief karakter) arbeid leveren tussen 20 uur en 6 uur met steeds prestaties die worden geleverd tussen, 24 uur (middernacht) en 5 uur 's morgens.

De bepalingen van dit artikel zijn dus niet van toepassing in geval van occasionele of beperkte nachtprestaties. Zij zijn evenmin van toepassing wanneer deze prestaties uitsluitend vallen tussen 6 uur 's morgens en 24 uur (middernacht) of wanneer deze prestaties gewoonlijk vanaf 5 uur 's morgens worden aangevat.

- Is er een vakbondsafvaardiging, dan kan een arbeidsregeling met nachtprestaties alleen maar worden ingevoerd voor de werknemers waarvoor zij bevoegd is en mits er tussen de werkgever en alle organisaties die in deze vakbondsafvaardiging vertegenwoordigd zijn een collectieve arbeidsovereenkomst wordt gesloten in de zin van de Wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités.

- In de ondernemingen waar geen vakbondsafvaardiging bestaat wordt een arbeidsregeling met nachtprestaties ingevoerd volgens de bepalingen van de artikelen 11 en 12 van de wet van 8 april 1965 tot instelling van de arbeidsreglementen.

Tevens dienen bij de invoering van een arbeidsregeling met nachtarbeid alle begeleidende maatregelen zoals voorzien in de cao nr. 46 en 49 nageleefd te worden.

TOELICHTING: *artikel 7 geeft kort de procedure aan bij het invoeren van "een arbeidsregeling met nachtprestaties". Een werkgever die kan terugvallen op een zoals in artikel 2 vermelde mogelijkheid om nachtarbeid te verrichten, moet de procedure bij de invoering ervan een procedure opstarten tot de invoering van "een arbeidsregeling met nachtprestaties".*

Om dus van een arbeidsregeling met nachtprestaties te kunnen spreken, moeten de prestaties gewoonlijk worden geleverd tussen middernacht en 5 uur 's morgens. De procedure tot invoering van deze regeling omvat twee fasen: een overlegfase en nadien de eigenlijke invoeringsfase.

-1 Voorafgaande overlegprocedure: nog vooraleer de eigenlijke procedure te beginnen om een arbeidsregeling met nachtprestaties in te voeren, moet de werkgever overleg plegen over een aanpassing van de arbeidsvoorwaarden als gevolg van het invoeren van nachtarbeid. Dit overleg gebeurt binnen de ondernemingsraad en zo er geen ondernemingsraad is, met de vakbondsafvaardiging. Is er geen ondernemingsraad of vakbondsafvaardiging, dan worden de werknemers geconsulteerd.

Dit overleg moet ten minste betrekking hebben op de punten die zijn vastgelegd bij koninklijk besluit:

- de naleving van CAO nr. 46 van 23 maart 1990 betreffende de begeleidingsmaatregelen voor ploegarbeid met nachtprestaties alsook voor andere vormen van arbeid met nachtprestaties;*
- de nodige veiligheidsmaatregelen;*
- de mogelijkheden inzake kinderopvang;*
- de gelijke behandeling van mannen en vrouwen;*
- het aantal betrokken werknemers.*

Een verslag van de raadplegingen moet aangetekend worden verzonden naar de voorzitter van het paritair comité (of aan de paritaire comités) waaronder de onderneming ressorteert.

- 2. De eigenlijke procedure tot invoering

2.1. De onderneming heeft een vakbondsafvaardiging: het invoeren van een arbeidsregeling met nachtprestaties geschiedt via het sluiten van een collectieve arbeidsovereenkomst met alle organisaties die in de vakbondsafvaardiging vertegenwoordigd zijn (dus met de permanente vakbondsvertegenwoordigers en niet met de vakbondsafgevaardigden).

Voor elke nieuwe regeling met arbeidsprestaties - met inbegrip van een wijziging - moet de procedure van het sluiten van een collectieve arbeidsovereenkomst opnieuw worden gevolgd. Deze overeenkomst wijzigt het arbeidsreglement en voegt er de nieuwe uurroosters in (ten vroegste vanaf de neerlegging van de collectieve arbeidsovereenkomst)

Deze procedure vervangt dus de klassieke procedure tot wijziging van het arbeidsreglement, maar ontslaat de werkgever niet van zijn verplichting om de maatregelen tot bekendmaking van het arbeidsreglement na te leven.

2.2. De onderneming heeft geen vakbondsafvaardiging: het invoeren van een arbeidsregeling met nachtprestaties geschiedt volgens de klassieke procedure voor de wijziging van het arbeidsreglement. Doorgaans betekent dit dat procedure van raadpleging van de werknemers over een ontwerp met mogelijke verzoening door de inspectie van de sociale wetten en beroep bij het paritair comité.

Artikel 8 – Duurtime en opzegging

Deze collectieve arbeidsovereenkomst wordt gesloten voor onbepaalde duur met ingang van 1 april 2024.

Elk van de ondertekende partijen kan ze opzeggen mits een opzeggingstermijn van 6 maanden in acht wordt genomen.

De opzegging wordt bij een ter post aangetekende brief aan de voorzitter van het Paritair comité voor de binnenscheepvaart en aan elk van de ondertekende partijen betekend en heeft uitwerking de derde werkdag na de datum van verzending.